

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrť leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrť leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inseerate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 1. novembra 1901.

Politični oddelek.

Mejnarodni pomen Slovencev.

„Parlamentär“, na Dunaju izhajajoči tednik znane zastopnika vseslovanske ideje dr. Živnega, je prinesel v jedni svojih zadnjih številok pod gorenjim naslovom članek, iz katerega posnemamo naslednje:

Najnoveja politično-teoretična razpravljanja o potrebi ohranjenja in nadaljnega obstanka avstro-ogrske monarhije zahtevajo, da se razpravlja tudi o posamičnih deželah te srednje-evropske države. Zemljepisno položenje, kakor tudi etični moment podeljata o tem važno ulogo zlasti Čehoslovanom in Slovincem. S temi poslednjimi se hočemo baviti v nastopnem.

Dočim grozé Čehom le vsenemške aspiracije, pa imajo Slovenci posla z Nemci in z Italijani, ker sta tako Nemčija kakor kraljestvo Italijansko pritegnila slovenske pokrajine v območje svoje agresivne politike. One vele-vlasti in države pa, ki imajo interes na ohranjenju Lothrinške monarhije, morajo iz posebno važnih razlogov obračati svojo pozornost tudi — Slovincem.

Ako si zemljepisno karto ogledamo malo od bližje, vidimo, da Slovenci bivajo na ozemlju zgornjega in srednjega dela Drave in Save ter Soče. Pokrajine njihove pripadajo deloma alpski, deloma formaciji Krasa. Po poslednji še posebno pripadata Kranjska in Primorje skupaj.

Po Soči spada en del obsežja posredno k zalivu Tržaškemu, torej k Adrijskemu morju. Ta okolnost je znamenita v toliko, v kolikor dežele, naseljene od Nemcev Avstrije, nimajo nobene reke, ki bi se zlivale v Tržaški zaliv ali pa v zaliv sosednjega Kvarnera. K temu prihaja še, da so Slovenci naseljeni do zaliva Tržaškega notri do teritorija tega pristaniškega mesta; da, tudi v tem mestu samem ter da imajo pravico že stoletja sem, da Trst smatrajo kakor svoje lastno mesto.

Sploh leže slovenske pokrajine najbližje Adrijskemu morju in Kranjska na pr. je kakor nanizana nad zalivom Tržaškim in Reškim, ali bolje rečeno nad Kvarnerom. V okolici Reški in na Reki bivajo Slovenci pomešani s Hrvati, kakor vidimo tako tudi v Istri. Italijani sestavljajo neposredno ob Adriji le manjšino, ki se ohranja in neguje bolj na umeten, nego pa na naraven način. Po takem ves gornji del Adrije pripada Slovincem, oziroma njim in Hrvatcm, kakor je tudi Dalmatinska obal na sploh naseljena od Hrvatov, oziroma Srbov.

Oro- in hidrografično (po gorovju in vodovju) nimajo Nemci nikake opore, da bi si politično podredili kraje, na katerih bivajo Slovenci že en in pol tisočletja. In kar se dostaje Italije, ima ista tako dolge črte Adrijskega morja na svoji vztočni obali, da ni iz potrebe, ampak iz tradicijske požrešnosti po deželah, ako hoče priklopiti sebi tudi vztočni del Adrije s slovanskimi obrežji vred, kakor so to storile nekdanje Benetke.

Ako primerjamo zemljepisno položenje Nemčije z onim Avstro-Ogrske, in dalje z položanjem krajev, na katerih bivajo Slovani Avstro-Ogrske in drugi Jugoslovani, vidimo, da so vsi ti kraji bolj navezani na morje Adrijsko, nego pa Nemčija ali Italija. Ako bi torej Nemčija ali Italija hotela vzeti ali bi res vzela Trst, Reko in sploh vse vztočne dele Adrije, bi taka prisvojitvev provzročala nepretržne napetosti in vojne.

Ker so pa dandanes v civilizirani Evropi pred vsem narodni vzroki v pretvezo za anektiranja, je važno, da Evropa, v kolikor ni interesirana neposredno, izvé, da ni Nemčija ni Italija ne moreta iz narodnih vzrokov zapolniti Adrije in slovanskih krajin ob istej, ker, kakor dokazano, ob Adriji, do okolice Trsta in Reke, bivajo Slovenci, oziroma Hrvatje. Iz tega pa navstaja za zdravo avstro-ogrsko politiko dolžnost, da skuša ohraniti Slovence ob Adriji in v prvi vrsti Slovence. Da, celó Madjari, ki se gotovo ne brigajo za Slovence, in ki k večjemu hočejo raznaroditi njim prepuščeni del Slovencev — tudi Madjari, povdarjamo, imajo ves vzrok,

gledati na to, da ne bo napačna politika v lastni skupni državi Lothrinški Slovencev slabila dalje, kakor se je dosedaj v resnici dogajalo jedno generacijo sem. Ako bi namreč Nemčija prodrila do Adrije, kdo bo jamčil Madjarom, da jim trajno ne pride v nevarnost po njih zasedeni in rabljeni zaliv Reški in sploh Kvarnerski?!

Domovina Slovencev je ravno vsled njihove zemljepisne lege tik nad Adrijo velikega političnega in trgovsko političnega pomena. V tem oziru stopa celo mnogo večje ozemlje Čehov za malimi deželami Slovencev v ozadje. V gotovem smislu služijo češke dežele Nemčiji kakor sredstvo k namenu, da prodere preko njihovega ozemlja k Adriji in od tu v Sredozemsko morje, med tem ko so slovenske dežele namen nemške podjarmljajoče politike in cilj njihovih stremljenj. Kdor ima slovenske dežele, ta ima tudi neposreden dohod k Adriji.

Ne velikost slovenskega naroda, temveč njegova zemljepisna lega mu podeljuje njegov mednarodni pomen. Nemci govore zaničljivo o tem poldrugi milijonskem narodu, a vendar vporabljajo vse sile, da bi ga zatrli, dobro vedoč, koliko bi s tem pridobila vsenemška ideja.

Etnografski so Slovenci, vkljub svojemu pičlemu številu, važni dovolj, da zamorejo v slučaju vojne tudi moralnično delati.

Avstro-Ogrska se more v vojni nevarnosti lahko sklicevati na to, da niso Slovenci niti Nemci, niti Lah, temveč Slovani, ki iz narodnostnih vzrokov ne smejo priti pod oblast tujih držav.*

Kar se tiče avstro-ogrskih narodov, je jasno, da bi morali ti napram Slovincem zavzemati že iz trgovsko-političnih vzrokov prijazno stališče. Dasi niso ti trgovski narod, pač pa tvorijo naravno mednarodno stražo ob Adriji, Adrija pa je za vse avstro-ogrške narode velike važnosti, zato morajo Slovenci, kakor predstraža ostati na svojem mestu. Posebne interese na tem, da se Slovenci ohranijo, pa imajo vsi slovanski rodovi ne le iz gospodarskih, temveč tudi iz narodnih vzrokov.

V modernem, premenjenem smislu so dandanes Slovenci kakor nekdanj Hrvatje zoper Turke, prednji zid zoper prodiranje napadajočih sosedov.

Pri vprašanju o obstanku Slovencev se ne gre za kakovost njihove kulture, temveč samo za kri, ki je sorodna s krvjo ostalih Slovanov, in imajo ti že iz tega vzroka dovolj povoda, zastaviti svoje moči za obstanek Slovencev. Sicer pa ne manjka niti kulturnega elementa, po katerem so Slovenci tako bližnji vsem Slovanom. Celo pravoslovno slovanstvo ve, da so bili ali naravnost Slovenci, ali pa eden njim najsorodnejših rodov, ki je dal temelj staroslovenskemu cerkvenemu jeziku. In takšen narod mora nedvomno imeti zmožnosti, s katerimi se tudi v bodočnosti omili celemu slovanstvu.

Ako pogledamo vse različne motive, ki podeljujejo Slovincem mednarodni pomen, vidimo, da v prvi vrsti njihova zemljepisna lega in slovanska kri odločujeta, da je v interesu vseh slovanskih narodov in v interesu avstro-ogrške monarhije, da se vzdrži in ohrani pred napadi

narodnih sovražnikov majhni in politično, kulturno in ekonomski zatirani narod slovenski.

Rusi o Čehih.

Znani ruski list „Novosti“ piše obširno o važnosti češkega naroda za obstoj Avstrije in pravi mej drugim:

Dokler bodo obstajale sedanje razmere v Avstriji, je kraljestvo Češko obsojeno v ulogo dežele, katere razruvajo kronični krči. Nemci se opirajo na ogromno maso nemške države, Čehi pa le na svojo moralno moč, ker od Poljakov pričakujejo le malo, a da bi iskali opore v Rusiji, to se jim ne vidi primerno in možno, sicer si je pa tudi ne upajo iskati, ker bi se z njimi ne postopalo tako, kakor z Vsenemci. Ako bi ne bilo Čehov, hegemonija Prusije bi se raztezala preko vse Avstrije. Čehi s svojimi stremljenji ovirajo reko pangermanizma. S tega gledišča boj Čehov z Nemci ni samo lokalnega, ampak vseavstrijskega pomena. Zato ima tudi novo zasedanje državnega zbora poseben interes. Čehi so prošinjani z vero v svojo bodočnost in ne zamujajo v svojih prizadevanjih, da dovedejo svojo domovino do vsestranskega razvoja. Po njih doseženi uspehi so jamstvo, da nade naroda češkega ne ostanejo neuresničene.

Enako težavno nalogo imajo pa tudi Jugoslovani, kajti iste težnje, kot na severu Nemci, imajo na jugozapadu Italijani. Avstrijska vlada bi torej pač bolje storila, ko bi priznala Slovanom vsaj toliko važnosti, kot zunanji krogi, in ne zatajila dejstva, da najhujše napade na Avstrijo odbijajo ravno Slovani.

To so jako modre in do pičice resnične besede. Na Dunaju jih seveda ne bodo priznali, ker igrajo ulogo slepca, ki ne vidi pred seboj propada.

Politični pregled.

Državni zbor. — Minoli petek je poslanska zbornica začela razpravo o državnem proračunu. Splošno se je sodilo, da se to še nekaj zavleče, kajti dnevni red je bil zabarikadiran z nujnimi predlogi tako, da se zbornica ni mogla ganiti. V tem obupnem položaju je ministrski predsednik zagrozil strankam z demisijo in vse stranke so zlezle pod klop, vse stranke, na čelu vsem drugim socijalni demokratje in Schönererjanci, so svoje nujne predloge za sedaj umaknili, tako da se je lahko koj začelo razpravljanje o proračunu. Doslej se ni v tej debati še nič posebnega povedalo. Izmej slovenskih poslancev sta govorila Pogačnik in Ferjančič. Vzlic temu Körberjevemu uspehu se vzdržuje govorica, da pride do odstopa vlade, a da bo Körber tudi prihodnje ministrstvo sestavil. Morda v njem ne bo več Rezka, ki je prišel v jako veliko stisko, ker so Mladočehi izrekli ministrstvu nezaupnico.

Združenje Mladočehov in čeških agrarcev. Vse češke stranke, izvzemši takozvane narodne socialiste so sklenile mej seboj tesnejšo zvezo, vrh tega pa se je dosegel tudi še ožji dogovor mej dozdanjima nasprotnikom, to je mej Mladočehi in mej češkimi agrarci. Po tem ožjem dogovoru bosta oba kluba, izvzemši agrarne stvari, v vseh drugih zadevah solidarno postopala, kar je le toplo pozdravljati.